

Lodovico Guicciardini, *Beschrijving van de hele Nederlanden, ook genoemd Nederduitsland*, Nederlandstalige uitgave uit 1612

P 109 – 110

Het hertogdom Aarschot

P 109

De stad Aarschot is gelegen aan de Demer, en ligt op drie mijl van Leuven en even ver van Diest. Het ligt op vier grote mijlen van Mechelen en Lier. In een recent verleden was dit een markgraafschap, maar keizer Karel de vijfde verleende haar de waardigheid van hertogdom. Dit komt meer door de status en macht die haar heren hebben in Henegouwen dan in ze hebben hun eigen heerlijkheid. Niettemin is het een redelijke stad en een zeer oude baanderheerlijkheid. De heren van Aarschot stammen uit het doorluchtige huis van Croÿ, afkomstig uit Frankrijk. Uit dit huis stammen veel edele en bekwame mannen, bovenal Willem van Croÿ, heer van Chièvres. Deze heeft tot op het einde van zijn leven met groot aanzien en op vreedzame wijze geregeerd voor keizer Karel. Hij heeft het grondgebied aanzienlijk vergroot, vooral in Henegouwen. Dat wordt nu bestuurd door zijn neef hertog Filips II van Croÿ, die heer is van veel gebieden en heerlijkheden zoals Chimay, Beaumont en andere. Hieruit heeft hij een groot inkomen en is ridder van het Gulden Vlies. Hij werd ook verkozen tot lid van de Raad van State.

BIJVOEGSEL

[In 1578 hebben de Staatse soldaten Aarschot ingenomen en geplunderd. Na hun vertrek zijn de Spanjaarden in de stad getrokken. Zij hebben de rest geroofd en het stadje in brand gestoken.]

In de algemene beschrijving hebben wij beloofd te spreken over het bewind van heren in hun heerlijkheid. Het past hier om er verder over uit te wijden, vooraleer verder te gaan.

Ten eerste: deze heren zijn ten opzichte van de landsheer, en de landsheer ten opzichte van de heren aan dezelfde wetten gebonden zoals leenman en leenheer, gewoonlijk in andere streken. De landsheer neemt deze heren in tijden van vrede en oorlog onder zijn bescherming. Voorts helpt hij hen met het bestuur van zijn provinciale staten en de organisatie van het leger. Zij dienen en onderhouden hem

trouw met gelijke voldoening. Wat betreft het bestuur van hun eigen heerlijkheden, landen, steden, kastelen en dorpen van belang, kennen wegens hun privileges, wetten en costumen een grote vrijheid. Hierdoor komt het dat zij zelf justitie spreken en zelf oordelen over alle zaken die de politie aangaan.

P 110

De heer heeft gewoonlijk geen ander voordeel in zijn steden en plaatsen, noch de inwoners verplichtingen tegenover hem, dan Antwerpen tegenover de landsheer zoals hiervoor reeds gezegd. Hierdoor mogen deze heren hun vazallen en onderdanen niet bezwaren met beden of schattingen, tenzij ze zelf toestemmen en de toelating hebben van de koning of de landsheer. Daarom moeten zij met hun erfelijk en gewoon inkomen tevreden zijn.